

Valvojan asema ja tehtävät yrityssaneerauksessa

Insolvenssioikeus

ON-tutkielma

Laatija:

Harri Tikkanen

31.5.2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

ON-tutkielma

Oppiaine: Insolvenssioikeus

Tekijä: Harri Tikkanen

Otsikko: Valvojan asema ja tehtävät yrityssaneerauksessa

Ohjaaja: Prof. Tuomas Hupli

Sivumäärä: VII + 25 sivua

Päivämäärä: 31.5.2025

Tiivistelmä

Tutkimuksen aiheena on valvojan tehtävät ja asema lakisäätteisessä yrityssaneerauksessa. Valvojan tehtävät on säännelty yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) joko puutteellisesti tai hyvin avoimesti, mikä on aiheuttanut epäselvyyttä insolvenssiasioita harjoittaville juristeille. Valvojan toimenkuvasta on kirjoitettu hyvin niukasti oikeuskirjallisuudessa, joka tekee tutkimuksen kohteesta hyvin mielenkiintoisen.

Tutkimuksen alussa tuodaan tiivistetysti esille yrityssaneerausmenettelyn vaiheet, jonka tarkoituksena on hahmottaa, missä vaiheessa valvojan toimenkuva alkaa ja kuinka kauan se kestää. Tämän jälkeen tarkastellaan valvojan saneerauslain mukaisia tehtäviä pyrkien löytämään valvojan toimivallan rajoja. Tutkimuksessa käydään läpi myös yksittäisiä valvojan suorittamia toimenpiteitä hovioikeuden ratkaisun pohjalta. Viimeiseksi luodaan katsaus siihen, minkälaiseksi valvojan asema hahmottuu saneerausprosessissa.

Tutkimus toteutetaan lainopillisen, eli oikeusdogmaattisen menetelmän avulla. Tavoitteena on tulkinnan ja systematisoinnin keinoin löytää vastauksia edellä mainittuihin oikeudellisiin kysymyksiin. Tutkimuksen perusteella valvojan asema näyttäyty vahvana ja hänellä on laajat oikeudet saada velalliselta tietoa ja osallistua velallisen kokouksiin. Lain sanamuoto tuo kuitenkin rajoituksia niille toimenpiteille, joita valvoja voi tehdä edesauttaakseen velallisyrittystä selviytymään vaikeuksistaan. Valvojan toimivallan rajojen voidaan nähdä olevan tulkinnanvaraisia ja tuomioistuimen joutuessa arvioimaan valvojan tehtäviin kuuluvia toimenpiteitä saneerauslain sanamuodon mukaan, ratkaisu ei ole helposti ennakoitavissa.

Ohjelman toteuttaminen kestää useita vuosia, joten velallisella voi tuona aikana tulla eteen monenlaisia ongelmia, joita valvoja joutuu koordinoimaan. Tämän vuoksi olisikin suotavaa, että lainsäätäjä tarkentaisi valvojan toimivaltaan kuuluvia tehtäviä. Tutkimus on toteutettu käytännön työelämän tarpeisiin, mutta se tarjoaa myös aiheesta kiinnostuneille tutkijoille hyviä jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Avainsanat: yrityssaneeraus, valvoja

Sisällys

Valvojan asema ja tehtävät yrityssaneerauksessa	I
Lähteet.....	IV
Lyhenteet	VII
1 Johdanto	1
1.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	1
1.2 Menetelmä, aineisto ja aiheen rajausta.....	2
2 Saneerausmenettely ja valvojan tehtävät.....	4
2.1 Menettely	4
2.2 Valvojan tehtävät.....	5
2.2.1 Määrääminen	5
2.2.2 Ohjelman toteuttaminen ja selonteko.....	6
2.2.3 Ohjelman muuttaminen	7
2.2.4 Lisäsuorituksen vaatiminen.....	10
2.2.5 Velkajärjestelyn ja ohjelman raukeaminen.....	11
2.3 Valvojan tehtäviä vai ei?.....	12
3 Valvojan asema	16
3.1 Riippumattomuus ja tasapuolisuus	16
3.2 Valvojan oikeudet ja salassapitovelvollisuus.....	18
3.3 Esteellisyys	19
3.4 Valvojan vapauttaminen	21
3.5 Muutoksenhakuoikeus?	22
3.6 Korvausvastuu ja palkkio.....	23
4 Johtopäätökset.....	24

Lähteet

Kirjallisuus

- Hupli, Tuomas, Täytäntöönpanointressi yrityssaneerauksessa:
insolvenssioikeudellinen tutkimus saneerausvelkojan oikeusaseman
perusteista. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja: A-sarja N:o 253.
Helsinki 2004.
- Hämäläinen, Ilkka – Malinen, Jari – Pirinen, Jari – Raitala, Saara – Sorri, Sakari –
Strang, Lars, Yrityssaneerauksen käsikirja. Edita Publishing Oy 2009.
- Komulainen, Joni, Selvittäjän ja valvojan asema saneerausohjelmaa muutettaessa.
Defensor Legis 1/1997, s. 833–840.
- Koskelo, Pauliine, Yrityssaneeraus. Lakimiesliiton kustannus 1994.
- Koulu, Risto, Yrityssaneeraus, s. 607–825 teoksessa Koulu, Risto – Lindfors, Heidi –
Niemi, Johanna, Insolvenssioikeus. 4., uudistettu painos. Alma Talent Oy
2017.
- Koulu, Risto, KKO 2000:55 kommentaari, Velkojaryhmät yrityssaneerauksessa, s.
360–366 teoksessa Timonen, Pekka (toim.), KKO:n ratkaisut kommentein I
2000. Lakimiesliiton kustannus 2000.
- Koulu, Risto, KKO 2005:37 kommentaari, Yrityssaneerauksen valvojan oikeus ajaa
vahvistuskannetta, s. 286–291 teoksessa Timonen, Pekka (toim.), KKO:n
ratkaisut kommentein I 2005. Talentum Media Oy 2005.
- Koulu, Risto, KKO 2024:41 kommentaari, Saneerausohjelman ennenaikaista
päättämistä koskeva määräys ja selvittäjän muutoksenhakuoikeus, s. 335–344
teoksessa Hoffrén, Mia (toim.), KKO:n ratkaisut kommentein I 2024. Alma
Insights 2024.
- Koulu, Risto, Uudistettu yrityssaneeraus: saneerausmenettely vuoden 2007
uudistuksen jälkeen. Alma Talent Oy 2007.
- Pinomaa, Pekka, Saneerauskäytäntö. 2., uudistettu painos. Tietosanoma Oy 2009.
- Savolainen, Markku, Yrityssaneeraus – oikeustaloustieteellinen näkökulma
menettelyvalintaan. Joensuu 2004.
- Siltala, Raimo, Johdatus oikeusteoriaan. Helsinki 2001.
- Siltala, Raimo, Oikeustieteen tieteenteoria. Suomalainen Lakimiesyhdistys 2003.
- Tolonen, Hannu, Oikeuslähdeoppi. WSOY Lakitieto 2003.

Timonen, Pekka, Johdatus lainopin metodiin ja lainopilliseen kirjoittamiseen. Helsinki 1998.

Virallislähteet

HE 182/1992 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 68/1998 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 152/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 23 §:n muuttamisesta.

HE 12/2017 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Oikeustapaukset

Korkein oikeus

KKO 1995:191

KKO 2000:55

KKO 2001:78

KKO 2002:104

KKO 2005:37

KKO 2024:41

Hovioikeus

Helsingin hovioikeus 4.5.2022 nro 606 (S 21/2305)

Itä-Suomen hovioikeus 15.7.2021 nro 364 (S 21/685)

Käräjäoikeus

Helsingin käräjäoikeus 10.9.2021 nro 21/43198 (H 21/29126)

Muut lähteet

Konkurssiasiain neuvottelukunnan suositus 16/2007.

<https://www.konkurssiasiamies.fi/suosituksset/16-selvittajan-asema-ja-tehtavat/>

(Luettu 6.5.2025)

Lyhenteet

DL	Defensor Legis
HeIHO	Helsingin hovioikeus
I-SHO	Itä-Suomen hovioikeus
KKO	korkein oikeus
ks.	katso
mom.	momentti
nro	numero
OK	oikeudenkäymiskaari (4/1734)
RL	rikoslaki (39/1889)
s.	sivu
YSL	laki yrityksen saneerauksesta (47/1993)
vert.	vertaa

1 Johdanto

1.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Yrityssaneeraus on oikeudellinen instituutio, jonka avulla on tarkoitus parantaa maksuvaikeuksissa olevan elinkelpoisen yrityksen toimintaedellytyksiä. Oikeuspoliittisena tavoitteena on ohjata pitkällä tähtäimellä elinkelpoiset kriisiyritykset saneerausmenettelyyn ja elinkelvottomat konkurssiin.¹ Suomessa yrityssaneerausta koskevat määräykset on koottu yrityksen saneeruksesta annettuun lakiin (saneerauslaki, YSL, 47/1993). Koska kyseinen laki koskee vain lakisääteistä saneerausmenettelyä, niin on syytä todeta, että yritystä voi saneerata vapaaehtoisestikin, jolloin yrityksen kriisit hoidetaan yrityksen sisällä suojassa julkisuudelta.

Saneerausorganisaatioon voi kuulua selvittäjä, velkojatoimikunta ja valvoja.² Niiden tehtävät on säännelty saneerauslaissa ja ne voivat olla osittain jopa päällekkäisiä. Tutkimusongelma nousi esille käytännön työelämän tarpeista saada selville, mitä valvojan tehtäviin lain mukaan kuuluu ja miten sen asema hahmotetaan lakisääteisessä yrityssaneerauksessa. Valvojan kohdistuva sääntely on jäänyt joko puutteelliseksi tai hyvin avoimeksi, mikä aiheuttaa epäselvyyttä insolvenssiasioita käsitteleville juristeille. Tutkimuksen aikana selvisi, että valvojasta on kirjoitettu verrattain vähän, joka tietenkin tuo omat haasteensa aineiston keräämiseen. Tästä huolimatta – tai ehkä juuri sen vuoksi – koen tärkeänä nostaa esille niitä oikeudellisia kipukohtia, joita valvojan toimenkuvaan liittyy.

Tutkimusongelmasta voidaan johtaa seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Mitkä ovat valvojan toimivallan rajat lakisääteisessä yrityssaneerausmenettelyssä?
2. Miten valvojan asema hahmotetaan saneerauslain perusteella?

Tutkimus pyrkii omalta osaltansa osallistumaan oikeuspoliittiseen keskusteluun antamalla perusteltuja tulkintasuosituksia tutkielmassa esiintyviin oikeudellisiin ongelmiin *de lege ferenda*³. Tutkimuksen alussa käydään tiivistetysti läpi saneerausmenettely, joka avulla voidaan hahmottaa missä vaiheessa valvojan toimenkuva alkaa ja kuinka kauan se kestää. Sen

¹ Savolainen 2004, s. 1.

² Koulu, Yrityssaneeraus, s. 697.

³ Ks. Siltala 2003, s. 131, jossa *de lege ferenda* -tutkimuksen tarkoituksena on avustaa lainsäätäjää tuottamalla erilaisia lainsäädännöllisiä ratkaisumalleja, joihin tuleva oikeudellinen sääntely voisi perustua.

jälkeen käydään läpi valvojan saneerauslain mukaisia tehtäviä ja keskitytään erityisesti sellaisiin laissa sääntelemättömiin tai tulkinnanvaraisiin seikkoihin, joilla on olennaista merkitystä valvojan tehtävien hoitamisen kannalta. Tutkimuksessa tuodaan esille myös valvojan tehtävien määrittelyyn liittyviä käytännön ongelmia, jotka voivat konkretisoitua palkkioriiita-asiana. Esimerkkinä toimii Helsingin hovioikeuden (HelHO) lainvoimainen ratkaisu, jossa on käsitelty yksityiskohtaisesti sellaisia valvojan suorittamia tehtäviä, joiden on joko katsottu kuuluvan hänen toimenkuvaansa tai sitten ei. Lopuksi tarkastellaan miten valvojan asema määräytyy osana saneerausmenettelyä.

1.2 Menetelmä, aineisto ja aiheen rajaus

Tutkimuskysymyksiin vastataan lainopillisen menetelmän avulla. Lainoppi tulkitsee ja systematisoi voimassa olevan oikeuden sääntöjä ja perustelee esitetyn tulkintakannanoton vallitsevasta oikeuslähteopista⁴ ja tulkintateoriasta⁵ johdettujen perusteiden avulla. Oikeudellinen tulkinta tarkoittaa merkityssisällön antamista lakitekstin ja muiden kirjallisessa muodossa annettujen oikeuslähteiden kielellisille ilmaisuille.⁶

Tässä tutkimuksessa tulkintaan on käytetty ensisijaisesti saneerauslaissa ilmeneviä kielellisiä ilmaisuja ja jos laista ei ole löydetävissä vastausta oikeudellisiin kysymyksiin, niin tulkintakannanotto perustuu lain esitöihin, tuomioistuimien ratkaisuihin ja oikeuskirjallisuudessa esitettyihin näkemyksiin sekä vähäisessä määrin viitataan konkurssiain neuvottelukunnan suosituksiin, jonka voidaan katsoa olevan ns. *soft law* -normistoa⁷.

Lainopin toisen keskeisen elementin, systematisoinnin, voidaan nähdä olevan oikeudellisen tulkinnan taustalla.⁸ Systematisoinnissa on pelkistetysti kysymys normien välisten suhteiden

⁴ Oikeuslähteoppi ymmärretään tässä tutkimuksessa Aarnion perusteorian mukaisesti: Vahvasti velvoittavat oikeuslähteet (laki ja tapaoikeus), joihin tuomarin tulee virkavastuun nojalla vedota; heikosti velvoittavat oikeuslähteet (lain esityöt ja korkeimpien oikeusasteiden ratkaisut), joiden vetoamatta jättämisestä ei seuraa virkavirhesanktiota, mutta tuomarin tulisi kuitenkin perustella, miksi heikosti velvoittava oikeuslähte on sivuutettu; sallitut oikeuslähteet (oikeuskirjallisuus ja yleiset oikeusperiaatteet), joihin voidaan vedota – ja usein vedotaankin – mutta ne voidaan myös sivuuttaa ilman perusteluja. Ks. Tolonen 2003, s. 22–27.

⁵ Oikeudelliset tulkintateoriat pyrkivät vastaamaan kysymykseen, miten voimassa olevaa oikeutta tulee tulkita. Tulkinta voi kiinnittyä (1) lakitekstiin, (2) lainsäädännön historialliseen tarkoitukseen, (3) lainsäätäjän tahdosta irtautuneeseen ja oikeuskäytännössä vakiintuneeseen laintulkintaan tai (4) tulkinnan yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Laintulkintateoriat vaihtelevat ratkaistavasta tapauksesta ja sovellettavasta oikeuslähteaineistosta riippuen. Ks. Siltala 2001, s. 110

⁶ Siltala 2001, s. 22.

⁷ *Soft law* luetaan sallittuihin oikeuslähteisiin. Ks. alaviite 4.

⁸ Timonen 1998, s. 12.

selvittämisestä, jonka perusteella normisto jäsennetään osaksi laajempaa oikeudenalakohtaista kokonaisuutta.⁹ Lainopin ja käytännön lainsoveltamisen samankaltaisuutta korostaa se, että kummassakaan ei ole yhtä oikeaa ratkaisua, vaan oikeudellisia ongelmia lähestytään etsimällä erilaisia perusteluja ja argumentteja ja punnitsemalla näitä keskenään.¹⁰ Näin ollen tämä(kin) tutkimus pidättyy lopullisuuden olettamasta ja asettuu osaksi tiedeyhteisön kritiikkiä.

Tutkimus keskittyy valvojan saneerauslain mukaisiin tehtäviin ja hänen asemansa hahmottamiseen osana saneerausorganisaatiota. Tutkimuksesta on rajattu pois velkojatoimikunta, vaikka sillä voidaan katsoa olevan tiettyjä saneerausohjelman toteutukseen liittyviä valvontatehtäviä. Niin ikään selvittäjän tehtävät on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle ja selvittäjään viitataan vain siinä määrin, kuin se on tarkoituksenmukaista tutkimuksen kannalta.

⁹ Siltala 2001, s. 23.

¹⁰ Timonen 1998, s. 3.

2 Saneerausmenettely ja valvojan tehtävät

2.1 Menettely

Saneerauksella tarkoitetaan yrityksen tervehdyttämistä, joka on yhteinen nimitys kaikille niille toimenpiteille, joilla yrityksen tilaa parannetaan. Käytännössä tällaiset toimenpiteet voivat olla joko tosiasiallisia, kuten yrityksen johdon päätöksiä tai oikeudellisia, kuten velkojen osittaisia leikkaamisia. Onnistuneen saneerauksen toteuttamiseksi tarvitaan usein molempia. Pelkästään velkoja leikkaamalla saavutetaan vain väliaikaista helpotusta yrityksen tilanteeseen, kun taas toiminnalliset saneeraustoimet eivät yksistään riitä, koska yrityksen vaikeudet ovat jo niin syviä. Saneerauslaissa on säännelty niistä ehdoista, joilla velkoja voidaan leikata, mutta sovellettavaksi voi myös tulla esimerkiksi työoikeudelliset säännökset henkilöstöjärjestelyissä tai yhtiöoikeudelliset säännökset yrityksen uudelleen järjestämisessä. Se, missä määrin velkajärjestelyä¹¹ toteutetaan ja kuinka laajoja toiminnallisia muutoksia tarvitaan, riippuu aina saneerattavasta yrityksestä ja osallisten ammattitaidosta.¹²

Saneerailain mukainen menettely jakautuu viiteen päävaiheeseen: aloittamisvaihe, suunnitteluvaihe, päätöksentekovaihe, vahvistamisvaihe ja toteutusvaihe. *Aloittamisvaiheessa* tuomioistuin päättää – hakemuksen perusteella ja asiaan osallisten avustuksella – täytyvätkö saneerausmenettelyn edellytykset. Mikäli edellytykset täyttyvät, niin pääsääntöisesti saneerausmenettelyyn määrätään selvittäjä, jonka tärkein tehtävä on laatia *suunnitteluvaiheessa* saneerausohjelma. Tämän tarkoituksena on palauttaa velallisyriksen pitkän tähtäimen maksukyky. *Päätöksentekovaiheessa* tuomioistuin siirtää ohjelmaehdotuksen velkojien arvioitavaksi, joilla on päätösvalta hyväksyä ohjelma.¹³

Saneerausmenettely päättyy muodollisesti *vahvistamisvaiheeseen*, jossa tuomioistuin ratkaisee vahvistetaanko ohjelmaehdotus. Jos ohjelmaehdotus vahvistetaan, niin saneerausohjelma sitoo sekä velallista että velkoja. Myös selvittäjän toimikausi päättyy saneerausohjelman vahvistamiseen. *Toteutusvaihe* käynnistyy, kun ohjelma vahvistetaan. Viimeisessä vaiheessa vahvistettua saneerausohjelmaa toteutetaan käytännössä ja velkojille se näyttyäytyy ennen kaikkea maksusuoritusten saamisena velalliselta. Saneerausohjelman

¹¹ Saneerailaki kutsuu velkojen leikkaamista ”velkajärjestelyksi”. Ks. Koulu, Yrityssaneeraus, s.610.

¹² Koskelo 1994, s. 13–14; Koulu, Yrityssaneeraus, s. 609–611.

¹³ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 622–623; vrt. Koskelo 1994, s. 11, jonka mukaan saneerausmenettely jaetaan neljään vaiheeseen: aloitusvaihe, saneerausohjelman laatimisvaihe, saneerausohjelman käsittelyvaihe ja saneerausohjelman vahvistamisvaihe.

toteuttaminen on usein pitkäkestoinen prosessi, joka kestää keskimäärin 6–7 vuotta. Ohjelman toteutumista seuraamaan on mahdollista määrätä valvoja, joka valvoo ohjelman noudattamista ja raportoi velkojille ohjelmaan liittyvistä keskeisistä asioista. Ohjelman toteuttaminen jää pitkästä kestoistaan huolimatta suurimmaksi osaksi saneerauslain ulkopuolelle.¹⁴

2.2 Valvojan tehtävät

2.2.1 Määräminen

Suomessa lainsäädännön lähtökohtana on, että velallinen huolehtii saneerausohjelman toteuttamisesta, eikä mikään ulkopuolinen taho seuraa täyttääkö velallinen ohjelman mukaiset velvoitteet. Ohjelman toteutusta seuraamaan on kuitenkin mahdollista määrätä valvoja. Valvojaksi voidaan määrätä selvittäjä tai muu henkilö (YSL 61.2 §). Valvojaa voi vaatia velkojatoimikunta sekä sellainen joukko velkojia, joilla olisi ollut oikeus tehdä ehdotus saneerausohjelmaksi. Näiden lisäksi myös selvittäjä, ohjelmaehdotuksen laatijana, voi vaatia valvojan määräämistä (YSL 61.1 §). Valvojan tulee olla rehelliseksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Niin ikään hänellä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus ja hänen tulee olla muutoinkin tehtävään sopiva (YSL 8.4 §). Suomessa saneerausmenettelyt ovat pitkälti juristivetoisia, vaikka laki ei sitä nimenomaisesti vaadikaan.¹⁵

Käytännössä on hyvin yleistä, että selvittäjä esittää itseään valvojaksi, sillä hänellä on tarkkaa tietoa yrityksen tilasta ja ohjelmaehdotuksessa määräytyistä toimenpiteistä. Saneerailaki rajoittaa valvojan määräämisen ohjelmaehdotuksen vahvistamisen yhteyteen eikä valvojaa voida näin ollen määrätä jälkikäteen.¹⁶ Tällaiseen rajoitukseen voidaan suhtautua kriittisesti, sillä ohjelman toteutuksen aikana voi hyvinkin ilmetä sellaisia seikkoja, jotka puoltaisivat valvonnan jälkikäteistä määräämistä. Toki saneerausasia voidaan tuoda uudelleen vireille hakemuksella, jolla valvojan määräämistä haetaan¹⁷.

Saneerailaki ei määrittele valvojan toimikauden pituutta, jolloin herääkin kysymys, päättyykö valvojan toimikausi ohjelman toteutuksen päättyessä vaiko valvojan tehtävien loppuessa. *Koulu* on katsonut jälkimmäisen vaihtoehdon olevan perusteltu. Tällöin valvojan

¹⁴ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 624–625.

¹⁵ Koskelo 1994, s. 211.

¹⁶ HE 182/1992 vp, s. 98.

¹⁷ Ks. Koulu 2007, s. 149 alaviite 227.

tehtävät päättyvät vasta, kun hän antaa velkojille loppuselontekonsa ohjelman toteuttamisesta.¹⁸ Näin ollen valvojan toimikausi voi kestää vuosikymmeniä ja jatkuu aina siihen saakka, kunnes mahdolliset ohjelman tulkinta- ja raukeamiskanteet saavat lainvoiman.

2.2.2 Ohjelman toteuttaminen ja selonteko

Saneerauslain 61.1 §:n mukaan saneerausohjelman seuranta varten voidaan määrätä valvoja, jonka tehtävänä on velkojien lukuun valvoa ohjelman toteutumista sekä huolehtia sellaisista ohjelman mukaisista toimenpiteistä, joiden suorittaminen ei kuulu asianosaisille.

Oikeuskirjallisuudessa valvojan tehtävät on nähty kahtalaisina: Ensinnäkin valvoja huolehtii lain mukaan sellaisista *ohjelman* mukaisista toimenpiteistä, joiden huolehtiminen ei kuulu asianosaisille. Lainsäätäjän ilmeisenä tarkoituksena onkin ollut, että tällaiset valvojan toimet yksilöidään saneerausohjelmassa.¹⁹ Toiseksi valvojan tulee valvoa ohjelman toteutumista velkojien lukuun. Käytännössä valvoja seuraa, että maksuohjelman mukaiset maksut hoidetaan ajallaan velallisen toimesta ja tarvittaessa toteuttaa raukeamisuhalla tehostetut muut ohjelmavelvoitteet.²⁰

YSL 62 §:n mukaan valvojan on määräajoin annettava selonteko ohjelman toteutumisesta velkojille ja velkojatoimikunnalle. Lainmukainen määräaika selonteolle on kuuden kuukauden välein, mutta saneerausohjelmassa voidaan määrätä myös lyhyemmästä tai pidemmästä ajasta. Saman pykälän nojalla valvojan on annettava viipymättä loppuselonteko ohjelman toteutumisesta, kun ohjelma päättyy. Selonteko tulee antaa sekä velkojatoimikunnalle että velkojille. Loppuselonteon päivämäärä tulee ilmoittaa myös Oikeusrekisterikeskukselle. Aikaisemmin loppuselonteko toimitettiin asiaa käsitelleelle käräjäoikeudelle, mutta vuoden 2017 lakimuutoksen yhteydessä todettiin, että tämä on tarpeetonta ja toimittamisella on ainoastaan se merkitys, että tuomioistuin merkitsee tiedon konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin. Näin ollen nykyisin oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä on merkitä tieto loppuselonteon päivämäärästä rekisteriin.²¹ Kuten jäljempänä tulemme havaitsemaan,

¹⁸ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 708.

¹⁹ Hallituksen esityksessä (HE 182/1992) sivulla 54 todetaan, että ”ohjelman kestoajaksi voitaisiin kuitenkin määrätä erityinen valvoja, jonka tehtävänä olisi velkojien lukuun seurata ohjelman toteuttamista ja huolehtia sellaisista *ohjelmassa mahdollisesti edellytetyistä* toimenpiteistä, joiden suorittaminen ei kuulu asianosaisille” (kursiivi tässä).

²⁰ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 718.

²¹ HE 12/2017 vp, s. 39.

niin selonteon antaminen on ainoa konkreettinen toimenpide, jonka saneerauslaki velvoittaa valvojan toteuttamaan.

2.2.3 Ohjelman muuttaminen

Saneerausohjelmat voivat olla hyvin monimutkaisia ja kiireellä laadittuja, joten laki sallii tietyin edellytyksin ohjelman muuttamisen. Ohjelman muuttaminen on hakemusasia ja siihen sovelletaan oikeudenkäymiskaaren (OK, 4/1734) 8 luvun säännöksiä.²² Saneauslain 61 §:n sanamuodon mukaan valvojan on valvottava ohjelmaa velkojien lukuun ottaen huomioon muiden ohessa 63 §:n säännökset, jossa määrätään ohjelman muuttamisesta. Pykälän 1 momentin ensimmäinen virke koskee ohjelmassa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen tai muun niihin rinnastettavan virheen korjaamista. Tällaiset virheet korjataan OK 24 luvun 10 §:n mukaisessa tuomion korjaamismenettelyssä. Vuonna 1998 ”muuta niihin rinnastettavaa virhettä” laajennettiin kattamaan sellaiset tilanteet, joissa velan määrä on velan lyhennyksen vuoksi tai muusta siihen rinnastettavasta syystä merkitty virheellisesti maksuohjelmaan.²³ Momentin viimeisen virkkeen mukaan tuomioistuimien voi oikaista myös muunlaisen virheen, jos ne, joiden asemaan asia vaikuttaa, antavat tähän suostumuksen. Oikeuskirjallisuudessa tällaista virhettä on kutsuttu asiavirheeksi, jonka korjaaminen on hyvin lähellä ohjelman sisällöllistä muuttamista, josta säädetään YSL 63.2 §:ssa.²⁴

Saneerausohjelman pitkän keston vuoksi voi tulla tilanteita, jolloin ohjelmaa pitää muuttaa, vaikka siinä ei olisikaan 1 momentissa tarkoitettua virhettä. Tällaisissa tilanteissa on kysymys ohjelman sisällöllisestä muuttamisesta, josta säädetään YSL 63.2 §:ssa. Kyseisen säännöksen mukaan velkajärjestelyn tai maksuohjelman sisältöä voidaan muuttaa sen velkojan suostumuksella, jonka oikeutta muutos loukkaa. Jos velkojan saatava on määrältään vähäinen eikä velkojan asema muutoksen vuoksi muutu olennaisesti, niin suostumusta ei tarvita. Lain esitöiden mukaan edellisen virkkeen tarkoituksena on esimerkiksi mahdollistaa velan ennaikainen takaisinmaksu, jolloin suostumusta ei tarvittaisi niiltä velkojilta, joiden asema ei olennaisesti muutu ennaikaisen päättämisen vuoksi.²⁵

Jos saneerausvelan määrä tai velkojan oikeus vahvistetaan toisenlaiseksi kuin millaisena se on otettu saneerausohjelmassa huomioon, ohjelmaa on velkojan tai velallisen vaatimuksesta

²² Koulu, Yrityssaneeraus, s. 807.

²³ Velkaa voi siis alentaa, mutta ei korotata yksinkertaistetussa menettelyssä. Ks. HE 68/1998.

²⁴ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 807.

²⁵ HE 152/2006 vp, s. 65.

muutettava sikäli kuin velkojan oikeutta koskeva ratkaisu vaikuttaa ohjelman mukaisen velkajärjestelyn tai maksuohjelman sisältöön (kursiivi tässä). Sama sääntö koskee myös, jos velkojalle on maksun takaisinsaannin vuoksi syntynyt saatava tai ilmenee muu saneerausvelka, joka ei ole lakannut ohjelman vahvistamisella (YSL 63.3 §). Tässä viimeisessä momentissa on huomattava säännöksen pakottavuus suhteessa ensimmäiseen ja toiseen momenttiin. Esimerkiksi vakuusvelka velka voi muuttua tavalliseksi velaksi, jos vakuusoikeutta ei ollut perustettu pätevästi. Tällöin ohjelmaa tulee muuttaa sellaiseksi kuin se myöhemmin lainkäyttömenettelyssä vahvistetaan.²⁶

Valvojan tehtävien kannalta olennaista on havaita, että ohjelman muuttamista koskevissa säännöksissä ei ole mainittu, onko valvojalla oikeutta hakea ohjelman muuttamista pykälän soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa. *Komulainen* on artikkelissaan todennut, että ” [...] saneerausohjelman muuttaminen lain sanamuodon mukaisesti nimenomaisesti kuuluu valvojan valvontavelvollisuuden piiriin, niin on *rationaalista* tulkita lakia siten, että vahvistetun saneerausohjelman muuttaminen kuuluu asianosaisten eli velallisen ja velkojan lisäksi myös valvojan toimivallan piiriin”.²⁷ Niin ikään *Koulu* katsoo hakemisvaltuutta tulkittavan väljästi ja valvojan seurantavelvollisuuteen kuuluvana asiana valvojalla olisi oikeus hakea ohjelman muuttamista.²⁸

Myös korkeimman oikeuden (KKO) ennakkoratkaisusta KKO 2005:37 voidaan johtaa *analoginen tulkinta*²⁹, joka tukee edellä mainittuja näkemyksiä. Tapauksessa oli kysymys valvojan oikeudesta ajaa saneerausohjelman toteuttamiseen liittyvää vahvistuskannetta, vaikka saneerauslaissa ei tästä nimenomaisesti säädetäkään. Korkein oikeus on perusteluissaan todennut, että valvoja voi vaatia saneerausohjelman muuttamista ja raukeamista. Lisäksi saneerauslakia ei tule tulkita siten, että nimenomaisesti säännelty oikeus vaatia velkajärjestelyn tai saneerausohjelman raukeamista olisi ainoa valvojan käytettävissä oleva keino *ottaen huomioon velkojien edut ja valvojan laissa määritelty tehtävä*, jos siihen on ohjelman toteuttamisen valvomiseksi oikeudellinen tarve (kursivointi tässä).³⁰

²⁶ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 809.

²⁷ Komulainen DL 1997, s.837.

²⁸ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 809. Ks. myös Hämäläinen ym. 2009, s. 212.

²⁹ *Analogisella tulkinnalla* tarkoitetaan aikaisemman ennakkoratkaisun soveltamisalan laajentamista siten, että se käsittää uuden tapauksen oikeudellisessa katsannossa riittävän samanlaiseksi arvioitun oikeustositseikaston. Ks. Siltala 2003, s. 346.

³⁰ Ks. KKO 2005:37, kohdat 2 ja 6.

Näin ollen korkein oikeus laajensi valvojan toimivaltaa ulottumaan myös sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarkoituksenmukaisia tehtävien hoitamisen kannalta. Ratkaisusta voidaan perustellusti tulla siihen johtopäätökseen, että valvojalla tulee olla riittävät oikeudelliset työkalut, jotta hän voi suoriutua velvollisuuksistaan. On selvää, että laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä valvojan oikeudesta hakea muutosta ohjelmaan, mutta laki kuitenkin velvoittaa häntä valvomaan ohjelman muutostarvetta. Jotta hän voisi suoriutua lain määrittelemistä velvollisuuksistaan, niin mielestäni valvojalla tulisi olla toimivalta hakea ohjelman muuttamista tarvittaessa. Muutoinhan valvoja olisi passiivinen sivustaseuraaja ja tämä tuskin on ollut lainsäätäjän tarkoitus saneerauslakia säädettäessä.

Oman mielenkiintonsa toimivaltakysymyksiin tuo oikeuskirjallisuudessa esitetty näkemys, jonka mukaan ohjelman muuttaminen on luettavissa selvittäjän jatkotehtäväksi, joten myös hänellä on oikeus hakea ohjelman muuttamista.³¹ Niin ikään *Komulainen* on katsonut selvittäjän olevan vastuussa ohjelmaehdotuksessa olevista virheistä, joten on loogista, että hänellä on oikeus hakea näiden virheiden oikaisua.³² Selvittäjän mahdollinen toimivalta ohjelman muuttamiseen voi näkemykseni mukaan aktualisoitua tilanteessa, jossa saneerausohjelmaa toteutetaan, mutta sen vahvistamispäätös on riitautettu, jolloin se ei ole vielä lainvoimainen. Tällöinhän selvittäjän toimikausi ei ole vielä päättynyt.

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että oikeustila näyttäytyy epäselvänä valvojan tehtävien kannalta, kun mietitään onko hänellä oikeutta saneerausohjelman muuttamiseen vai ei. Lain sanamuoto vaikenee valvojan oikeuksista ohjelman muuttamisen suhteen ja tulkinta-apua joudutaan hakemaan lain esitöistä, oikeuskirjallisuudesta ja oikeuskäytännöstä.

Näkemykseni mukaan lakia tulisi tulkita siten, että myös valvojalla on oikeus muutoksenhakuun YSL 63 §:n soveltamisalalla. YSL 61 §:n viittaussäännöksen mukaan valvojan tehtäviin kuuluu YSL 63 §:n sisältämien muutostarpeiden valvominen. Mikäli hän tällaisia tarpeita havaitsee, niin ainoa keino saattaa todellisuus vastaamaan vahvistettua ohjelmaa, on hakea muutosta saneerausohjelmaan. Tämä lienee useimmiten kaikkien osapuolten etujen mukaista.³³ Huomioon tulee ottaa kuitenkin se, että mikäli ohjelman muuttaminen loukkaa jotain velkojaa, jonka saatava on suurempi kuin laissa määritelty ”vähäinen” ja hänen asemansa muuttuu olennaisesti, niin häneltä on saatava suostumus muutokseen (YSL 63.2 §). Lisäksi 1 momentissa mainitun muunlaisen virheen oikaisemiseen

³¹ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 809.

³² Komulainen DL 1997, s. 836. Komulaisen tulkinta koskee vain 63.1 §:n teknisten virheiden korjaamista.

³³ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 809.

vaaditaan suostumus niiltä, joiden asemaan asia vaikuttaa. Jos suostumusta ei saada, niin joudutaan turvautumaan ylimääräisiin muutoksenhakukeinoihin.³⁴

2.2.4 Lisäsuorituksen vaatiminen

Valvoja voi vaatia saneerausohjelmassa määrätyn lisäsuoritusvelvollisuuden maksamista. Vaatimus on tehtävä vuoden kuluessa loppuselonteon päivämäärästä, mikäli saneerausohjelmassa ei ole toisin sovittu. Jos loppuselontekoa ei ole toimitettu velkojalle, niin velkojan on kuitenkin tehtävä hakemus viimeistään kahden vuoden kuluessa loppuselonteon päivämäärästä (YSL 63 a §). Saneerausohjelman toteuttamisen aikana ei voida jakaa yritystoiminnasta kertyvää voittoa omistajille, vaan se on joko käytettävä yrityksen toiminnan kehittämiseen tai siitä voidaan jakaa velkojille lisäsuorituksia. Lain esitöissä³⁵ on painotettu, että saneerausohjelmaan otetaan tarpeelliset määräykset ohjelman voimassaoloaikana kertyvän voiton käyttämisestä. Vuoden 1993 laissa oli tulkinnanvarainen määräys siitä, että lisäsuorituksia voitiin vaatia, vaikka siitä ei ollut saneerausohjelmassa sovittu, kunhan syntyy huomattavaa voittoa, joka ylittää sen mitä toiminnan jatkaminen kohtuudella edellyttää. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että alkuperäinen pykälä aiheutti merkittävän määrän riitoja ja lainsäätäjän ilmeisenä tarkoituksena onkin ollut sitoa lisäsuoritusvelvollisuus saneerausohjelman määräyksiin.³⁶

Valvojan tehtäväksi jää tarkkailla yrityksen taloudellista tilaa ja tarpeen vaatiessa vaatia lisäsuorituksia velkojille. Keskeiseen asemaan tässä nousee saneerausohjelma, johon on syytä ottaa yksityiskohtaiset määräykset siitä, milloin lisäsuoritusvelvollisuus velalliselle syntyy ja mitkä ovat ne oikeusvaikutukset, joita maksamiseen liittyy. On nimittäin mahdollista sopia myös siitä, että saneerausohjelman mukaiset maksut maksetaan velkojille ennenaikaisesti ja ohjelma voidaan saada päättymään suunniteltua nopeammassa aikataulussa.³⁷ Selvittäjän keskeisenä tehtävänä on edellä todetusti laatia saneerausohjelma yhdessä velkojan ja velallisen kanssa. Näin ollen lisäsuoritusvelvollisuuden huomioiminen ohjelmassa on selvittäjän ammattitaidon varassa ja valvojan velvollisuutena on seurata täyttyvätkö nämä ehdot ja tarvittaessa vaatia maksusuorituksia 63 a §:n nojalla. Jos lisäsuoritusvelvollisuutta ei

³⁴ Koskelo 1994, s. 336; Pinomaa 2009, s. 189.

³⁵ HE 182/1992, s. 100. Ks. myös HE 152/2006 vp, s. 65.

³⁶ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 810.

³⁷ Ks. KKO 2024:41, ratkaisussa käsiteltiin saneerausohjelmaan otettuja määräyksiä, joiden perusteella velallisyhtiöllä oli oikeus saada maksuohjelma päättymään ennenaikaisesti. Ks. myös KKO 2001:78 ja KKO 2002:104.

ole huomioitu ohjelmassa, niin tällöin yhtiöllä ei ole velvollisuutta sen maksamiseen taloudellisen tilanteen parantumisesta huolimatta.³⁸

2.2.5 Velkajärjestelyn ja ohjelman raukeaminen

Velallisen maksuohjelman mukaisten suoritusten täyttämisen tehosteena on uhka joko yksittäisen velkajärjestelyn tai koko maksuohjelman raukeamisesta. Valvojan kannalta on olennaista seurata, ettei saneerausvallinen syyllisty laittomaan varojenjakoon. Jos YSL 58 §:ssä tarkoitettua varojenjakokieltä³⁹ on rikottu, niin valvoja voi vaatia saneerausohjelman mukaista velkajärjestelyä raukeamaan niiden velkojien osalta, joiden oikeutta suoritukseen saataviensa pääomasta on ohjelmassa rajoitettu (YSL 64.2 §). Valvojan hakiessa velkajärjestelyä raukeamaan kyseisen pykälän nojalla velkajärjestely purkaantuu *vain* niiden osalta, joiden oikeutta suoritukseen saataviensa pääomasta on rajoitettu. Mikäli yksittäinen velkoja on hakijana, niin velkajärjestely raukeaa vain hänen osaltansa.⁴⁰ Tässäkin tapauksessa laki rajoittaa velkajärjestelyn raukeamisen koskemaan vain niitä velkojia, joiden oikeutta suoritukseen saataviensa pääomasta on leikattu.

Myös saneerausohjelmaan voidaan ottaa määräyksiä perusteista, joiden täytyttyä valvoja voi vaatia velkajärjestelyä raukeamaan. Niin ikään yksittäinen velkoja voi vaatia omalta osaltaan velkajärjestelyn raukeamista ohjelmaan sisältyvän määräyksen perusteella (YSL 64.3 §). Laki erottelee raukeamisen laajuuden sen mukaan, kuka asiassa on hakijana. Velkojan hakiessa ohjelma raukeaa vain hänen oman velkajärjestelynsä osalta ja hänellä on samanlainen oikeus suoritukseen, kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu. Valvojan ollessa aktiivinen, raukeaminen koskee kaikkia velkajärjestelyjä.⁴¹

Valvojalla on myös itsenäinen toimivalta vaatia koko saneerausohjelmaa raukeamaan jos velallinen on rikkonut ohjelmaa suosiakseen jotakin velkojaa eikä rikkomus ole vähäinen (YSL 65.1 §:n 2 kohta). Lain esitöissä on todettu, että tällainen tilanne voisi olla käsillä silloin, kun velallinen ei ole suorittanut maksuvelvollisuuksiaan – vaikka hän maksuvalmiutensa ja muut seikat huomioon ottaen olisi kyennyt sen täyttämään – velkojalle siinä tarkoituksessa, että kyseinen velkoja voisi vaatia velkajärjestelyn raukeamista omalta

³⁸ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 810.

³⁹ 58§:ssä säädetään siitä, että ohjelman toteuttamisen aikana velallisen varoja ei saa jakaa omistajille voittona.

⁴⁰ Koulu 2007, s. 291.

⁴¹ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 814.

osaltaan.⁴² Ohjelma voidaan myös määrätä raukeamaan, jos velallinen on rikkonut saneerausohjelmassa määrättyä perustetta olennaisesti tai ohjelman vahvistamisen jälkeen ilmenee seikkoja, jotka olisivat estäneet ohjelman vahvistamisen (YSL 65.1 §:n 1 ja 3 kohdat)

Valvojan tehtävät koostuvat yhtäältä lainmukaisten raukeamisedellytysten käsillä olon seuraamisesta ja tarvittaessa vaatimusten tekemisestä tuomioistuimeen. Toisaalta valvojan on tulkittava saneerausohjelmaan otettuja raukeamismääräyksiä ja tarvittaessa selvitettävä vahvistuskanteella niiden oikea sisältö. On huomattava, että saneerauslaissa ei ole säännöksiä siitä, kenellä on oikeus ajaa saneerausohjelman tulkintaan liittyvää vahvistuskannetta. Korkein oikeus on ottanut asiaa kantaa edellä esiin tuodussa tapauksessa KKO 2005:37 ja enemmistö päätyi siihen lopputulokseen, että valvojalla on kyseisessä tapauksessa kuittaukseen liittyvä asialegitimaatio vahvistuskanteen ajamiseen.⁴³ Korkeimman oikeuden ratkaisu on helposti hyväksyttävissä ottaen huomioon valvojan lakisääteisen velvollisuuden seurata ohjelman raukeamisedellytyksiä. Ratkaisu on kirjoitettu nimenomaan kuittausta koskeväksi, mutta oikeuskirjallisuudessa on nähty, että ratkaisuhjetta on rationaalista tulkita laajemmin.⁴⁴ Tapauksen perusteluissa todetaan nimenomaisesti, että ”saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen voi lisäksi muutoinkin herätä ongelmia saneerausohjelman tulkinnasta. Jotta valvoja kykenisi suorittamaan tehtävänsä, hänellä on tällöin perusteltu tarve saada vahvistetuksi ohjelman oikea sisältö” (kursiivi tässä).⁴⁵

2.3 Valvojan tehtäviä vai ei?

Saneerailain avoimet määräykset valvojan tehtävistä voivat aiheuttaa monille valvojana toimiville päänvaivaa sen suhteen, mikä tarkalleen ottaen kuuluu valvojan toimenkuvaan. Tehtävien epäselvyys voi aktualisoitua palkkioriiita-asiana, jossa tuomioistuimet joutuvat viime kädessä päättämään kuuluuko jokin yksittäinen toimenpide valvojan tehtäviin vai ei. HelHO on päätöksessään 4.5.2022 nro 606 (S 21/2305) arvioinut yksityiskohtaisesti sellaisia valvojan suorittamia toimenpiteitä, joiden on joko katsottu kuuluvan valvojan lakisääteisiin tehtäviin tai olleet muuten sellaisia, joita ei voida laskuttaa valvontaan liittyvinä tehtävinä. Seuraavassa on esitetty HelHO perusteluissa ilmeneviä yksittäisiä toimenpiteitä:

⁴² HE 182/1992 vp, s. 101.

⁴³ Kysymyksessä oli äänestysratkaisu (4–1).

⁴⁴ Koulu, KKO 2005:37 kommentaari, Yrityssaneerauksen valvojan oikeus ajaa vahvistuskannetta, s. 287.

⁴⁵ Ks. KKO 2005:37, kohta 5.

Työntekijän irtisanoutumiseen liittyvä toimenpide (0,50 tuntia), jossa valvojaa oli puhelin keskustelussa informoitu keskeisen työntekijän irtisanoutumisesta ja siihen liittyvistä muutoshaasteista sekä rahoitusaseman lähiajan haasteista. HelHO on katsonut, että tehtävä on yhtiön tilanteeseen liittyvä keskustelu, joka kuuluu valvojan tehtäviin.

TyEL-palkkojen ilmoittamiseen liittyvä toimenpide (0,25 tuntia), joka valvojan mukaan oli koskenut velallisen lakimääräisen ilmoitusvelvoitteen ja sen mukaisen maksuvelvoitteen täyttämistä asianmukaisesti ja liittynyt siten välillisesti ohjelman toteuttamiseen. HelHO ei pitänyt tällaista valvojan tehtäviin kuuluvana toimenpiteenä.

Ulkomaisen yrityksen laskuun liittyvät toimenpiteet (0,75 tuntia), jossa yhtiön edustaja oli pyytänyt valvojalta apua eräisiin velallisyhtiön riidanalaisiin tai epäselviin velkoihin liittyen. Valvojan mukaan neuvottelut olivat auttaneet yhtiön hallintoa nopeasti ja tehokkaasti eteenpäin ja olivat osaltaan edesauttaneet yhtiön maksukyvyyn turvaamista ja saneerausohjelman toteuttamista. HelHO:n mukaan riitaisiin velkoihin liittyvä asianajollinen avustaminen ei kuulunut valvojan tehtäviin.

Työllisyysrahaston laskujen selvittely (0,25 tuntia), joka valvojan mukaan koski myös veroja ja muita velkoja. Uusien erääntyneiden velkojen maksujärjestelyt olivat valvojan mukaan liittyneet yhtiön maksukykyyn ja siten välillisesti yhtiön kykyyn maksaa jäljellä olevia saneerausvelkoja. HelHO katsoi ettei laskujen selvittely ja uusiin velkoihin liittyvissä maksujärjestelyissä avustaminen kuulunut valvojan tehtäviin.

Verohallinnon saatavien perintään liittyvien ulosottoasioiden selvittämisen (0,50 tuntia) ei katsottu kuuluvan valvojan tehtäviin.

Kirjanpito toimiston vaihtamiseen ja tilitoimistoon liittyvät ongelmat (2,25 tuntia), jotka valvojan mukaan olivat vaikuttaneet olennaisesti yhtiön kykyyn raportoida taloudellisesta tilanteestaan ja liittyneet siten valvojan tehtävään. HelHO katsoi, että yhtiön kirjanpitoon liittyvissä ongelmissa avustaminen on sellaista asianajollista avustamista, joka ei kuulu valvojan tehtäviin.

Muita lyhytaikaisia velkoja koskevia kirjauksia ja selvittelyjä (2,50 tuntia), jotka olivat valvojan mukaan liittyneet siihen, että saneerausveloista ei ollut ollut erittelyjä ja kirjanpidon tilanne oli ollut epäselvä. HelHO ei pitänyt kirjanpidon selvittelyä valvojan tehtäviin kuuluvana toimenpiteenä.

Akuutin rahoitusongelman hoitamisen (0,50 tuntia), joka oli liittynyt velallisen kysymykseen koskien yhtiön rahoitusasemaa ja maksukykyä, ei katsottu kuuluvan valvojan tehtäviin.

Hovioikeus on joutunut arvioimaan valvojan tehtäviä saneerauslain sanamuodon mukaan, sillä saneerausohjelmassa ei ollut erityisiä määräyksiä valvojan toimenkuvasta. HelHO on

katsonut, että ”laajasti tulkiten kaikenlaisen velallisen avustamisen voi katsoa välillisesti edesauttavan maksuohjelman toteutumista”⁴⁶. Nähdäkseni valvojan toimenkuvaa tulisi katsoa juuri laajasti ymmärrettynä, sillä hänet on palkattu asiantuntijana myötävaikuttamaan ohjelman toteutumiseen erilaisin neuvoin ja toimenpitein. Itseasiassa velallisen avustamisen voidaan nähdä olevan jopa hänen velvollisuutensa, jos velkojien etu tätä vaatii. Kuitenkin heti seuraavassa lauseessa HelHO toteaa, että valvojan tehtävänä on *vain* seurata ja valvoa maksuohjelman toteutumista eikä oikeudellisesti avustaa velallista. Suhtaudun tähän kriittisesti, sillä valvojan tehtävänä on nimenomaan edesauttaa saneerausohjelman toteutumista, eikä se onnistu vierestä seuraamalla.

Huomionarvoista tässä tapauksessa on se, että Helsingin kärjäoikeus on ratkaisussaan 10.9.2021 nro 21/43198 (H 21/29126) tulkinnut kaikkien edellä olevien toimenpiteiden kuuluvan valvojan tehtäviin ja todennut ratkaisun perusteluissaan, että valvojan tehtävänä on valvoa ohjelman toteutumista sekä velallisen tarpeista riippuen *tekee erilaisia toimenpiteitä ohjelman toteutumisen varmistamiseksi* (kursiivi tässä). Näkemykseni mukaan hovioikeus on tulkinnassaan nähnyt valvojan roolin huomattavasti passiivisemmaksi. Tämä voi johtua siitä, että lain sanamuoto ”seuraa ja valvoo” viittaa passiiviseen tekemiseen. Mielestäni valvojan tehtävien hoitaminen on myös aktiivista osallistumista yrityksen taloudellisen tilanteen ylläpitämiseksi.

Yksittäisen valvojan kannalta on mahdotonta arvioida yksittäisessä tilanteessa mikä lain mukaan kuuluu valvojan tehtäviin. Esimerkkinä voidaan mainita edellä todetuista tilanteista työntekijän irtisanoutumiseen liittyvä keskustelu, jonka on katsottu liittyvän yhtiön tilanteeseen ja kuulunut siten valvojan tehtäviin. Yhtä perusteltua olisikin katsoa ulkomaisen yrityksen laskutukseen liittyvät tehtävät valvojan tehtäviin, kun ne ovat osaltaan edesauttaneet velallisyhtiön maksukyvyn turvaamista ja ohjelman toteutumista. Tällainen oikeudellinen neuvonta oli kuitenkin laskutettava erillisenä asianajollisena työnä. Tästä herääkin kysymys siitä, onko sillä mitään käytännön merkitystä laskutetaanko toimenpide valvojan tehtävinä vai tavallisena asianajollisena toimenpiteenä? Kyllä on, ainakin siinä mielessä, että valvojan palkkio on etuoikeutettu saatava konkurssissa kun taas asianajopalkkio on etuoikeudeton saatava (YSL 87.5 §). Nähdäkseni ei ole kenenkään etujen mukaista, jos valvojan tehtävien

⁴⁶ Ks. HelHO 4.5.2022 nro 606 (S 21/2305), kohta: hovioikeuden perustelut.

laajuus on arvailujen varassa ja tietyissä tilanteissa epävarmuus voi heikentää luottamusta valvojan ja vaikuttaa jopa negatiivisesti ohjelman toteutumiseen.

Merkittäväksi seikaksi jääkin saneerausohjelmaan otetut määräykset valvojan tehtävistä. Kun laki osaltansa on tulkinnanvarainen, niin valvojan tehtäviä on mahdollista määritellä saneerausohjelmassa. On yleisesti tiedossa, että ohjelmat laaditaan kovassa kiireessä, jolloin ohjelmasta voi jäädä puuttumaan olennaisia määräyksiä tai ne jäävät tulkinnanvaraisiksi. Muiden ohessa valvojan tehtävät tulisi määritellä riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti ohjelmassa, mikä selkeyttäisi valvojan roolia kaikille osapuolille. Keskiöön nousee tällöin selvittäjä, jonka pääasiallisena tehtävänä ohjelman laatiminen on. Käytännössä selvittäjä määrätäänkin ohjelman valvojaksi, mikäli valvonnalle katsotaan olevan tarvetta.

3 Valvojan asema

3.1 Riippumattomuus ja tasapuolisuus

Saneerauslaki ei kerro paljoakaan valvojan asemasta, vaan se rinnastaa valvojan selvittäjään. YSL 61.2 §:n mukaan valvojaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa sekä 9, 12, 14, 83, 85, 86 ja 87 §:ssä säädetään selvittäjästä. Näin ollen viittaussäännöksen nojalla joudutaan tarkastelemaan mitä laki kertoo selvittäjästä ja soveltamaan näitä säännöksiä valvojaan.

Selvittäjä ei saa olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden (YSL 8.4 §). Selvittäjän riippumattomuutta tarkastellaan lain sanamuodon mukaan suhteessa velalliseen, minkä on katsottu johtuvan siitä, että selvittäjä on velkojien edunvalvoja saneerausmenettelyssä ja tämän vuoksi hänen tulee olla riippumaton velallisesta.⁴⁷ Lain esitöiden mukaan riippumattomuus voi vaarantua, jos selvittäjällä on velalliseen nähden sukulaisuus- tai muu läheinen suhde, työ- tai toimeksiantosuhde, osakkuuteen tai omistukseen perustuva suhde taikka jäsenyys tai muu toiminta velallisyhtiön hallinnossa.⁴⁸

Selvittäjän velvollisuutena on huolehtia tasapuolisesti kaikkien velkojien eduista, joten on tärkeää, että selvittäjäksi määrättävä henkilö nauttii riittävän laajaa luottamusta velkojien keskuudessa. Selvittäjä ei saa olla keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka on omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden. Edellä mainitut suhteet, kuten työsuhde, ovat tyypillisesti esteellisyyden aikaansaavia. Se, milloin jokin yksittäinen suhde on omiaan vaarantamaan henkilön tasapuolisuutta, arvioidaan tapauskohtaisesti. Selvittäjäksi kaavailun henkilön ja tietyn velkojan välillä oleva kiinteä, selvittäjän tulonmuodostuksen kannalta merkittävä toimeksiantosuhde, saattaa olla omiaan vaarantamaan tasapuolisuutta kun taas tavanomainen asiakassuhde tiettyyn velkojaan tuskin vaarantaisi tasapuolisuutta selvittäjän tehtävässä.⁴⁹

Mikäli selvittäjä ei täytä edellä mainittua riippumattomuuden vaatimusta, niin hänet voidaan kuitenkin velkojien määränemistön suostumuksella määrätä tehtävään (YSL 83.4 §). Hänen tulee joka tapauksessa nauttia riittävän laajaa luottamusta velkojien keskuudessa.

⁴⁷ Koskelo 1994, s. 212.

⁴⁸ HE 182/1992 vp, s. 69–70.

⁴⁹ HE 182/1992 vp, s. 70. Ks. myös Hämäläinen ym. 2009 s. 81–85.

Esteellisyyden rasittaman henkilön määrääminen selvittäjäksi edellyttää, että vähintään kaksi kolmasosaa kuhunkin velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista kannattaa hänen määräämistään.⁵⁰

Korkein oikeus on käsitellyt *selvittäjän* esteellisyyttä tapauksessa KKO 1995:191, jossa oli kysymys yksityishenkilön velkajärjestelyssä selvittäjäksi määrätyn henkilön kelpoisuudesta toimia velallisen asiamiehenä ja oikeudenkäyntiavustajana maksuohjelman muuttamista koskevassa asiassa. KKO on perusteluissaan rinnastanut selvittäjän aseman OK 15 luvun 3 §:n 3 momentin mukaiseen esittelijän asemaan, minkä vuoksi selvittäjäksi määrättyä henkilöä voidaan pitää esteellisenä toimimaan velallisen asiamiehenä ja oikeudenkäyntiavustajana. On huomattava, että KKO on jatkanut samalla linjalla ensin ratkaisussaan KKO 2000:55 ja sittemmin myös KKO 2024:41. Näin ollen oikeustilaa voidaan tältä osin pitää vakiintuneena.

Koulu on katsonut selvittäjän rinnastamisen tuomioistuimen esittelijään olevan looginen eikä selvittäjän esiintymistä velallisen asiamiehenä tulisi suosia.⁵¹ Mielestäni KKO:n ratkaisun lopputulos on helposti hyväksyttävissä, mutta selvittäjän rinnastaminen tuomioistuimen esittelijään on kritiikille altis. Selvittäjän prosessuaalinen asema eroaa merkittävästi tuomioistuimen esittelijästä ja samaan lopputulokseen olisi päästy toteamalla, että lain sanamuodon mukaisesti selvittäjän tulee olla riippumaton velallisesta, joka estää hänen toimimisensa velallisen asiamiehenä.

Valvojan aseman kannalta on olennaista, että hän on ensinnäkin riippumaton velallisesta ja toisaalta kohtelee velkojia tasapuolisesti. Valvojan tehtävänä on *velkojien lukuun* valvoa ohjelman toteutumista, joten riippumattomuus velallisesta voidaan nähdä ensiarvoisen tärkeänä asiana luottamuksen kannalta. Velkojaryhmiä ja kutakin yksittäistä velkojaa tulee kohdella yhdenvertaisesti siten, ettei valvojan puolueettomuutta tarvitse epäillä. Mikäli korkeimman oikeuden ratkaisua olisi tulkittava siten, että valvojakaan ei voi toimia velallisen asiamiehenä, niin se korostaa näkemykseni mukaan sitä, että valvojalla tulisi olla itsenäinen oikeus ohjelman muuttamiseen, raukeamiseen ja muutoksenhakuun liittyvissä asioissa. Tällöin välttyttäisiin siltä, että valvoja muodollisesti edustaisi velallista (tai velkojia) ja voisi suorittaa laissa määritellyt tehtävänsä itsenäisesti ja riippumattomasti. Toisaalta voidaan miettiä, onko yrityssaneeraus sellainen korostetusti velkojien ja velallisen välinen henkilökohtainen asia, joka estäisi valvojan itsenäisen toimivallan. Mielestäni ei, sillä

⁵⁰ Koskelo 1994, s. 213.

⁵¹ Koulu, KKO 2000:55 kommentaari, Velkojaryhmät yrityssaneerauksessa, s. 361.

velallisella ja velkojilla on aina oikeus sopia velkajärjestelyistä myös vapaaehtoisesti. Lakisääteisen ohjelman toteuttamisen valvomisenkin on lähtökohtaisesti velallisen vastuulla ja vain tarvittaessa valvoja voidaan määrätä seuraamaan ohjelman toteutusta. Kun valvoja katsotaan tarpeelliseksi määrätä, hänellä tulee olla toimivalta suorittaa lakisääteisiä tehtäviään.

3.2 Valvojan oikeudet ja salassapitovelvollisuus

Selvittäjällä on tehtäviensä suorittamiseksi oikeus päästä kaikkiin saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa käytettäviin tiloihin ja oikeus tutkia velallisen kirjanpitoa tarpeelliseksi katsomassaan laajuudessa. Hänellä on niin ikään oikeus tutkia velallisen kirjeenvaihtoa sikäli kuin se liittyy menettelyn kohteena olevaan toimintaan samoin kuin muita kyseiseen toimintaan liittyviä velallisen asiakirjoja ja tiedostoja.⁵² Selvittäjällä on salassapitosäännösten estämättä yhtäläiset oikeudet velallisen kanssa saada ulkopuolisilta tahoilta tehtävänsä varten tarpeellisia tietoja velallisen taloudellista asemaa tai velallisen harjoittamaa toimintaa koskevista seikoista. Tällaisia ovat esimerkiksi tiedot pankkitileistä, maksuliikenteestä, velallisen rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista, kuten velalliselle myönnettyistä tai luvatuista luotoista ja niihin liittyvistä vakuusjärjestelyistä, sekä tiedot velallisen verotuksesta ja velallisen varallisuudesta, kuten arvopapereista ja arvo-osuuksista (YSL 9.1 §).⁵³

Selvittäjällä on oikeus osallistua velallisen toimielinten kokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa. Tämä on tarpeen etenkin, jotta selvittäjä voi täyttää velallisen toimintaa koskevan seuranta- ja valvontavelvollisuutensa.⁵⁴ Selvittäjälle on toimitettava kutsu tällaisiin kokouksiin (YSL 9.2 §). Hänellä on mahdollisuus käyttää apunaan asiantuntijoita tehtäviensä suorittamisessa (YSL 9.3 §) ja oikeus saada näistä aiheutuneet tarpeelliset kustannukset korvattaviksi osana selvityskuluja (YSL 87.2 §). Asiantuntijoiden käyttöä voi edellyttää esimerkiksi erilaisten liiketaloudellisten selvitysten tai laskelmien laatiminen, oikeudellisten erityiskysymysten selvittäminen ja muut senkaltaiset menettelyyn liittyvät osatehtävät.⁵⁵

Velallisella on laaja tietojenantovelvollisuus sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä saneerausohjelman kannalta. Hän on myös velvollinen myötävaikuttamaan siihen, että ohjelman toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla (YSL 13 §). Vaikka saneerauslaissa

⁵² HE 182/1992, s. 70.

⁵³ Pinomaa 2009, s. 77–78.

⁵⁴ HE 182/1992, s. 70.

⁵⁵ Koskelo 1994, s. 224.

velallinen velvoitetaan nimenomaisesti antamaan tietoja tuomioistuimelle, selvittäjälle ja velkojatoimikunnalle, niin tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuuden on katsottu kohdistuvan yhtäläillä valvojaan,⁵⁶ mitä voidaan pitää perusteltuna.

Valvojaan sovelletaan myös YSL 14 §:n mukaista salassapitovelvollisuutta, jonka mukaan valvoja, hänen palveluksessaan oleva henkilö taikka hänen käyttämä avustaja tai asiantuntija ei saa luvatta ilmaista eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen velallisen taloudellista asemaa, liikesuhteita taikka liikesalaisuutta koskevia seikkoja, jotka hän on menettelyn yhteydessä saanut tietoonsa. Salassapitovelvollisuuden rikkominen voi johtaa rikosoikeudelliseen rangaistukseen joko yrityssalaisuuden rikkomisena (RL 30:5 §) taikka salassapitorikoksena tai -rikkomuksena (RL 38:1 ja 2 §).⁵⁷ Saneerauslaissa säädetään vielä nimenomaisesti vahingonkorvausvelvollisuudesta salassapitovelvollisuuden rikkomisen vuoksi (YSL 95 §). Vahingonkorvausvelvollisuus on hieman harhaanjohtava, sillä YSL 14 §:ssä mainitaan nimenomaisesti selvittäjä, velkojatoimikunnan jäsen ja velkoja, mutta koska viittaussäännöksen nojalla valvojaan kuitenkin sovelletaan salassapitovelvollisuutta, niin lienee selvää, että myös häneen kohdistuu korvausvelvollisuus rikkomustapauksissa.

Valvojalla voidaan nähdä olevan hyvin laajat oikeudet tehtävänsä suorittamiseksi. Monet näistä oikeuksista, kuten tutkia velallisen kirjanpitoa, kirjeenvaihtoa, asiakirjoja ja tiedostoja, vaativat aktiivista tekemistä. Näkemykseni mukaan valvojalla tulisi olla toimivalta tehdä näihin liittyviä ohjelman toteutuksen kannalta tarpeenmukaisia toimenpiteitä, jos velkojien etu tätä vaatii. Luvussa 2.3 esitettyjen esimerkkien valossa oikeustila näyttyy kuitenkin siten, että valvojalla olisi oikeus saada haltuunsa kirjanpitoon liittyviä asiakirjoja, mutta hänellä ei olisi oikeutta antaa ohjelman toteuttamisen kannalta tarpeenmukaisia neuvoja tai tehdä aktiivisia toimenpiteitä, vaan asianosaisten tulisi hankkia tällainen juridinen neuvonta erillisenä asianajollisena toimenpiteenä. On hyvin ymmärrettävää, että valvojaa onkin kutsuttu ”hampaattomaksi”.⁵⁸

3.3 Esteellisyys

Selvittäjä on esteellinen osallistumaan hänen ja velallisen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn (YSL 12 §:n ensimmäinen virke). Lain esitöiden mukaan selvittäjän osalta tämä

⁵⁶ Pinomaa 2009, s. 187. Ks. myös Koulu, Yrityssaneeraus, s. 730.

⁵⁷ Hämäläinen ym. 2009, s. 116.

⁵⁸ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 718.

merkitsee sitä, että jos kysymyksessä on sopimus, jonka tekemiseen velallinen tarvitsisi selvittäjän suostumuksen, tällaista sopimusta ei voitaisi tehdä. Selvittäjä ei saa osallistua velallisen ja kolmannen henkilön välisen asian käsittelyyn, jos hänellä on siitä odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa velallisen tai jonkun velkojan etujen kanssa (YSL 12 §:n jälkimmäinen virke). Tällaiseenkaan sopimukseen selvittäjä ei voi antaa suostumustaan, minkä vuoksi sopimuksen tekeminen ei käy päinsä, jos suostumus lain mukaan on tarpeen. Tästä voidaan kuitenkin poiketa, jos kaikki velkojat antavat suostumuksen sopimuksen tekemiseen, koska silloin ei ole ketään, joka voisi vedota selvittäjän esteellisyyteen.⁵⁹

Oikeuskirjallisuudessa *Hupli* on tarkastellut selvittäjän lupaan sidottua disponointivaltaa. YSL 29.1 §:sta käy ilmi *määräysvallan pysyvyyden periaate*, jonka mukaan saneerausvelallisella on määräysvalta varallisuuteensa ja liiketoimintaansa, jollei tätä ole erityisellä perusteella rajoitettu. YSL 29.2 §:n luettelosta käy ilmi sellaiset velallisen määräämistoimet, jotka on sidottu selvittäjän lupaan. Tällaiset toimet ovat velallisen tavanomaiseen liiketoimintaan nähden jollain tavoin poikkeuksellisia toimia. Luettelon on katsottu ilmaisevan varsin kattavasti ne oikeustoimityypit, joihin velallinen tarvitsee selvittäjän luvan. Velallisella on siis valta ryhtyä määräämistoimeen, jos se ei täytä yhtäkään luettelossa mainittua tunnusmerkistöä, eikä ole laajuutensa ja laatunsa puolesta epätavallinen tai laajakantoinen.⁶⁰

Selvittäjän ja velallisen olisi hyvä täsmentää määräysvallan jakautumista keskenään aihetta koskevalla keskustelulla. Selvittäjä on tietyissä tilanteissa jopa velvollinen tekemään selkoa lain sisällöstä yrityksen päätösvaltaa käyttäville tahoille. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että selvittäjä olisi sidottu tällaisiin etukäteismääritelmiin, vaan hän voi tehdä muutoksia niihin disponointivallan rajoihin, jotka on määritelty aiemmissa neuvotteluissa. Selvittäjä ei voi kuitenkaan etukäteen määrittellä velallisen itsenäistä kompetenssia suppeammaksi kuin YSL 29.2 §:sta ilmenee.⁶¹ Velkojien suoja puolestaan edellyttää sitä, ettei selvittäjä voi myöskään määrittellä velallisen itsenäistä disponointivaltaa kyseisen pykälän luetteloa laajemmaksi.⁶²

Konkurssiasian neuvottelukunta on suosituksessaan 16/2007 jonkin verran tarkentanut *selvittäjän* esteellisyyteen liittyviä seikkoja. Valvojan kannalta esteellisyys tulee näin ollen

⁵⁹ HE 182/1992, s. 71.

⁶⁰ *Hupli* 2004, s. 212–214.

⁶¹ YSL 30 §:n nojalla selvittäjä voi hakea tuomioistuimelta ylimääräistä vallinnanrajoitusta, mikäli hän haluaa rajoittaa velallisen kompetenssia enemmän kuin YSL 29.2 §:sta ilmenee.

⁶² *Hupli* 2004, s. 215–217.

arvioitavaksi tapauskohtaisesti ottaen huomioon sekä saneerauslain selvittäjää koskevat säännökset että konkurssiasian neuvottelukunnan suositukset. Oleellista on huomioida tasapuolisuus velkoihin nähden sekä riippumattomuus velallisesta ja yksittäisestä velkojasta. Jos mahdollinen esteellisyys arveluttaa, niin usein se on jo merkki siitä, että tällöin on parempi jäädä itsensä.

3.4 Valvojan vapauttaminen

Valvoja voidaan yleisen viittaussäännöksen (YSL 61.2 §) nojalla vapauttaa tehtävästään samoin perustein kuin selvittäjäkin. Valvojan vapauttamista voivat vaatia velkojatoimikunta tai yksittäinen velkoja, jos valvoja laiminlyö olennaisesti velvollisuuksiaan tai erottamiseen on painava syy (YSL 86.1 §). Käytännössä tällainen tilanne olisi käsillä, mikäli valvoja kokonaan laiminlyö velallisen seurannan tai menettää velkojien enemmistön luottamuksen.⁶³ Vapautetun valvojan tilalle voidaan määrätä uusi henkilö (YSL 86.3 §) ja säännöksen on katsottu koskevan myös tilanteita, jossa valvoja kuolee ohjelman toteutuksen aikana. Tällaiset tilanteet eivät ole harvinaisia, sillä edellä todetuin tavoin valvojan toimenkuva on varsin pitkäkestoinen.⁶⁴

Itä-Suomen hovioikeus (I-SHO) on käsitellyt valvojan vapauttamista ratkaisussaan I-SHO 15.7.2021 nro 364 (S 21/685). Tapauksessa oli kysymys siitä, onko valvojaksi määrätty asianajaja menettänyt siinä määrin velkojien luottamuksen, että asiassa oli edellytykset velkojan hakemuksesta vapauttaa hänet toimestaan. Tuomioistuimien pohti ratkaisussaan nimenomaisesti painavan syyn edellytyksiä valvojan vapauttamiseksi ja on tulkinnassaan turvautunut laajalti myös oikeuskirjallisuuteen. I-SHO katsoi, ettei velkojien enemmistöä voida määrittellä velkojien lukumäärän mukaan⁶⁵, vaan antoi ratkaisussaan painoarvoa velallisyhtiön *rahamäärältään* suurimmille ja keskeisimmille velkojille. Menetettyään näiden ja velallisyhtiön luottamuksen, valvojalla ei ollut edellytyksiä jatkaa tehtävässään.⁶⁶

Ottaen huomioon saneerausohjelman tarkoituksen tervehdyttää yritys usein velkojien saatavia leikkaamalla, valvojan asema voidaan hahmottaa ennen kaikkea suurimpien velkojien

⁶³ Koulu 2007, s. 153.

⁶⁴ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 711.

⁶⁵ vrt. Koulu 2007, s. 153. Koulu on katsonut velkojien enemmistön laskettavan tunnettujen velkojien lukumäärän mukaan, eikä painoarvoa voida antaa velkojien saatavien suuruudelle.

⁶⁶ Ks. I-SHO 15.7.2021 nro 364 (S 21/685), kohta: arviointi.

luottamusmiehenä ohjelman toteutuksen aikana. Näin ollen yksittäinenkin velkoja, joka saa puolelleen riittävän kannatuksen, voi saada valvojan erotetuksi toimestaan.

3.5 Muutoksenhakuoikeus?

Saneerauslain 96 §:ssä säännellään muutoksenhausta, mutta se jättää epäselväksi, kenellä muutoksenhakuoikeus tuomioistuimen päätökseen itseasiassa on. Lähtökohtaisesti voidaan olettaa, että muutoksenhakuoikeus on niillä, joiden oikeuksia ja velvollisuuksia asia koskee, eli velallisella ja velkojilla. Sen sijaan valvojan muutoksenhakulegitimaatio on huomattavasti kyseenalaisempi. Lain esityöt eivät anna tähän vastausta ja oikeuskirjallisuudessakin asiaa on käsitelty hyvin niukasti. *Koulu* on todennut, että *selvittäjälle* on annettu itsenäinen oikeus muutoksenhakuun, mutta epäselväksi jää, mihin hän väitteensä perustaa.⁶⁷ Korkeimman oikeuden enemmistö on tuoreessa ennakkoratkaisussaan KKO 2024:41⁶⁸ tullut siihen johtopäätökseen, ettei selvittäjällä ole itsenäistä muutoksenhakuoikeutta.

Oikeuskirjallisuudessa tähän on suhtauduttu varauksella, sillä se ei vastaa saneerauksen todellisuutta ja on osittain ristiriidassa ratkaisun KKO 2005:37 kanssa.⁶⁹ Samanlaiseen lopputulokseen on päätyntä myös korkeimman oikeuden vähemmistö, joka niin ikään eriävässä mielipiteessään viittaa vuoden 2005 ratkaisuun. Korkeimman oikeuden vähemmistö on lisäksi katsonut selvittäjän prosessuaalisen aseman puhuvan itsenäisen muutoksenhaun puolesta. Näkemykseni mukaan selvittäjän muutoksenhakuoikeutta on pidetty itsestäänselvyytenä myös käytännön työelämässä, joten siihenkin nähden ratkaisua voidaan pitää jokseenkin yllättävänä.

Voidaanko kyseisestä ratkaisusta tehdä johtopäätös, ettei valvojallakaan ole asialegitimaatiota muutoksenhaun suhteen? Mielestäni ei, sillä korkein oikeus on aiemmin ratkaisussaan KKO 2005:37 laajentanut valvojan toimivaltaa vahvistuskanteen ajamiseen, vaikka siitä ei laissa nimenomaisesti säädetäkään. KKO on tuolloin perusteluissaan todennut, että jos valvojan käsityksen mukaan saneerausohjelmaa ei noudateta tai toteuteta oikein, niin lakia ei ole syytä tulkita niin, että nimenomaisesti säännelty oikeus olisi ainoa valvojan käytettävissä oleva reagentikeino.⁷⁰ Mikäli valvojalla ei katsottaisi olevan oikeutta muutoksenhakuun, niin

⁶⁷ Koulu, KKO 2000:55 kommentaari, Velkojaryhmät yrityssaneerauksessa, s. 362.

⁶⁸ Kysymyksessä oli äänestysratkaisu (3–2).

⁶⁹ Koulu, KKO 2024:41 kommentaari, Saneerausohjelman ennenaikaista päättämistä koskeva määräys ja selvittäjän muutoksenhakuoikeus, s. 336. Selvyyden vuoksi todettakoon, että ratkaisussa KKO 2005:37 *valvojalla* vahvistettiin olevan oikeus ajaa vahvistuskannetta, vaikka saneerauslaissa ei siitä nimenomaisesti säädetäkään.

⁷⁰ Ks. KKO 2005:37, kohta 6.

oikeustila näyttäytyisi siten, että valvoja voi esimerkiksi saattaa ohjelman tulkintaan liittyvät erimielisyydet käräjäoikeuden tutkittavaksi, mutta hänen tulisi tyytyä siihen, vaikka tuomioistuimen ratkaisu olisi kuinka tulkinnanvarainen ja ohjelman kannalta epäsuotuisa. Näkemykseni mukaan tällaiseen tulkintaan voidaan suhtautua varauksella, koska valvoja on katsottu tarpeelliseksi määrätä tehtävänsä asianosaisiin nähden ulkopuolisena asiantuntijana ja laki velvoittaa hänet koordinoimaan ohjelman tarkoituksenmukaista toteuttamista, niin prosessuaalisen asemansa perusteella hänellä tulisi olla valtuus saattaa käräjäoikeuden päätöksen lainmukaisuus myös muutoksenhakutuomioistuimen arvioitavaksi. Lisäksi tällainen tulkinta olisi linjassa ratkaisun KKO 2005:37 kanssa.

3.6 Korvausvastuu ja palkkio

Saneerauslaki ei sisällä säännöksiä valvojan korvausvelvollisuudesta, joten sovellettavaksi tulee tällöin vahingonkorvauslain (412/1974) yleiset säännökset. Valvojan aiheuttama vahinko on tavallisesti puhdas varallisuusvahinko, joten se tulee korvattavaksi vain erityisestä syystä.⁷¹ Tämän voidaan nähdä johtuvan siitä, että valvojan tehtävät on säännelty laissa niin epämääräisesti ja harkinnanvaraisesti. Sen sijaan on hyvä huomata, että valvojalla on edellä todetuin tavoin vahingonkorvausvelvollisuus salassapitovelvollisuuden rikkomisen vuoksi ja säännös koskee myös valvojan käyttämiä asiantuntijoita ja muita hänen palveluksessaan olevia henkilöitä.

Valvojan palkkioon ja kustannusten korvaamiseen sovelletaan mitä selvittäjästä säädetään. Valvojan palkkio maksetaan velallisen varoista ja sen määrää velkojatoimikunta tai sen puuttuessa tuomionistuin. Sen sijaan selvittäjää koskevia palkkioperusteita ei voida suoranaisesti soveltaa valvojaan, vaan hänen palkkionsa määräytyy tehtävään käytetyn ajan perusteella.⁷² Valvojan palkkio on velallisen myöhemmässä konkurssissa tai ulosmittauksessa etuoikeutettu saatava (YSL 87 §).

⁷¹ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 719.

⁷² Koulu, Yrityssaneeraus, s. 719.

4 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa on keskitytty tarkastelemaan valvojan tehtäviä ja asemaa yrityssaneerauksessa. Saneerausorganisaatioon kuuluvat selvittäjä, velkojatoimikunta ja valvoja, joista vain selvittäjän asemaa ja tehtäviä on saneerauslaissa säännelty melko yksityiskohtaisesti. Hänen päätehtävänä on laatia saneerausohjelma, jota voidaan pitää yhtenä keskeisenä asiana lakisääteisessä yrityssaneerauksessa. Vaikka ohjelma saadaan aikaiseksi, niin se ei kuitenkaan vielä takaa onnistunutta saneerausprosessia, vaan se vaatii ohjelman pitkäkestoista toteuttamista. Ohjelman toteuttaminen on pääsääntöisesti velallisen vastuulla, mutta valvoja voidaan määrätä valvomaan saneerausohjelmaa sen toteutuksen ajaksi.

Ottaen huomioon saneerausohjelman pitkän toteutusajan, valvojan roolin voidaan nähdä olevan merkittävä saneerausprosessin onnistumisen kannalta. Ohjelman toteutuksen aikana on hyvin tavallista, että velalliselle tulee erinäköisiä taloudellisia haasteita ja muita vaikeuksia suoriutua velvoitteistaan, jolloin valvojan tulisi kyetä edesauttamaan velallista saneerausohjelman toteuttamisessa. Valvoja on määrätty tehtäväänsä nimenomaan siksi, että se huolehtii, seuraa ja osaltansa auttaa saneerausprosessin onnistumisessa.

Voimassa oleva lainsäädäntö tuo tähän kuitenkin haasteita, sillä se rinnastaa valvojan asemansa puolesta selvittäjään ja tuon aseman voidaan nähdä olevan verrattain vahva. Valvojalla on suhteellisen laajat oikeudet tutkia ja saada erilaisia asiakirjoja, päästä yrityksen tiloihin ja osallistua velallisen kokouksiin. Näitä oikeuksia korostaa velallisen myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuus valvojaa kohtaan. Vaikka valvojan asema näyttäytyy saneerauslaissa vahvana, niin hänen tehtäviensä määrittely ja toimivallan laajuus on säännelty joko puutteellisesti tai tulkinnanvaraisesti, mikä aiheuttaa lainsoveltajille haasteita yksittäisissä tulkintatilanteissa.

Koulu on todennut valvojan tehtäväkuvan epämääräisyyden sallivan erilaiset valvojan roolit ja toimintansa hampaattomaksi kokeva valvoja voi syyttää vain itseään, koska hänen valtuutensa ovat periaatteessa laajat.⁷³ Itse näen asian hieman eri tavalla: asemansa perusteella valvojalla on laajat oikeudet, mutta lain sanamuoto ”seuraa ja valvoo” asettaa rajoituksia niille aktiivisille toimenpiteille, joita valvoja voi tehdä edesauttaakseen ohjelman toteutumista.

⁷³ Koulu, Yrityssaneeraus, s. 718.

Vaikka hovioikeuden ratkaisua ei voida pitää yleisenä oikeusohjeena, niin se kuitenkin kertoo osaltansa siitä, että viime kädessä tuomioistuimen on helpompi tukeutua lain sanamuotoon, kuin nähdä valvojan prosessuaalinen asema kokonaisuutena. Kyseisen ratkaisun mukaan valvojan tehtävänä on *vain* valvoa ohjelman toteutumista ja juridiset neuvot sekä muut toimenpiteet tulisi laskuttaa erillisenä asianajopalveluna, vaikka ne edesauttaisivat ohjelman toteutumista. Ohjelman suunnitelman mukainen toteutuminen on etenkin velkojien kannalta paras vaihtoehto, kun vaakakupin toisella puolella on konkurssi.

Valvojan toimivallan rajojen voidaan nähdä olevan hankalasti määriteltävissä, vaikka korkein oikeus on niitä ratkaisussaan KKO 2005:37 hieman laajentanut ja täsmentänyt. Se jättää kuitenkin avoimeksi monia muita kysymyksiä, jolloin keskiöön nousee saneerausohjelmaan otetut määräykset valvojan tehtävistä. Selvittäjän tärkeimpänä tehtävänä on laatia saneerausohjelma, missä tulisi olla riittävän tarkat määräykset valvojan toimivallan laajuudesta. Mikäli tuomioistuin joutuu ratkaisemaan valvojan tehtäviä saneerauslain sanamuodon mukaisesti, niin tuomion lopputulos ei ole helposti ennakoitavissa.

Lopuksi todettakoon, että valvojan toimenkuvan tutkiminen on tarpeen jatkossakin ja kokonaisuudesta saa pilkottua mielenkiintoisia oikeudellisia kysymyksiä, joihin voidaan suunnata syvällisempää tarkastelua. Akateeminen vuoropuhelu valvojasta on tähän mennessä loistanut poissaolollaan ja se avaakin tutkijoille uusia mahdollisuuksia lähes puhtaalta pöydältä.